

kesztői munkából élt, s 1834-ben Lipésében megindította az első magyar ismeretterjesztő folyóiratot, a *Garasos Tárt*. 1838-ban pedig Kunoss Endrével megindította a *Természet c. folyóiratot*. Számos természetudományi művet írt és fordított. Pl. ő fordította magyarra Cuvier állattanát is. 1835-től Pesten, 1838-tól Szarvason volt tanár. Szarvason dalnapokat szervezett. 1842-ben a Kisfaludy Társaság tagja lett, valamint a Természetudományi Társaság első titkára. Amikor ez utóbbi társaság felvette a „királyi” jelzőt, ő kilépett belőle. Megh. 1846. febr. 10., Szarvas.

Műveiből: Tapasztalt méhészgazda 1835; Növénytudomány. 1836; Tárcaai Bende. Regény. 1837; Dalhon. Versek, elbeszélések. 1-4. 1839-44; Buda halála. Dráma. 1867; Erkölcsei beszédei. 1931; Köttemények prózában. 1958. MEL.

Január 21.

60 éve, 1923-ban Fejérdén (Kolozs m.) született **Benkő Andrást** **zenetörténész, főkiskolai előadótanár**. Középiskolai tanulmányait Nagyenyden kezdte, 1944-ben Kolozsvárt tanítóképzőt végzett, 1950-ben zene tanári diplomát szerzett a kolozsvári zeneművészeti főiskolán, majd ugyanitt zenetörténetet ad elő. 1977 óta a zenetudomány doktora (disszertációja: Bartók és Románia). Diákkora óta közöl zenepublikisztikát. Hangversenybeszámolóit, kritikáit, tájékoztató cikkei az Igazság, Utunk, Művelődés hasábjain jelennek meg, zenetörténeti dolgozatait a Korunk, Művelődés, Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények, Lucrări de muzicologie, a bp.-i Zenetudományi Tanulmányok közlik. A Művelődés zenei tanácsadója, rendszeres külső munkatársa. Tudományos munkássága főleg Erdély zenei múltjára összpontosul. Ismeretlen adatokat tárt fel a XVI. századi Beszterce zenei életéről, kéziratok énekeskönyveket ismertett (Almás Sámuel gyűjteménye 1823-71-ből, Székely László kótáskönyve, Csokonai-dalok kolozsvári kéziratok gyűjteményekben, kéziratok halotti énekeskönyvek). Feldolgozta Apáczai Csere János, Bolyai János, Seprődi János zenetudományi hagyatékát s Bartók Béla leveleit Constantin Brăiloiuhoz. Elsőként írt életrajzi tanulmányt Veress Gáborról, elkészítette Lakatos István zenetörténeti bibliográfiáját. Az utóbbi években a zenei nyelv egyes kérdéseit kutatja (B-A-C-H motívum a kortárs zenében, Mozart-móttó a Jupiter szimfóniában, Egy görög ritmusképlet Beethoven művészetében, Adalékok a hangkészlet fejlődésének történetéhez). Kötetei: Bartók Béla romániai hangversenyei. 1970; A Bolyaiak zeneelmélete:

Bolyai Farkas zenészeti dolgozata. Bolyai János muzsikátana. 1975. CK, DM, M, RMIL.

Január 22.

125 éve, 1858-ban Luccában született **Puccini Giacomo** olasz zeneszerző. Nemcsak korának, de az egész operairódalomnak is egyik legnagyobb mestere. Talán senki sincs az operakomponisták között, aki annyira ismerte volna a színpadot, annak játékkövetelményeit. Minden mozgást, akciót, sőt gesztust belekomponált zenéjébe. Ugyanakkor csodálatos dallambőség jellemzi. A 20. század emberének pszichológiai éleslátásával dolgozott. Darabjaiban olyan mély lélektani utalásokat fedeztek, fedeznek fel a kutatók, amelyek keresztül-kasul szövik partitúráit. Végletesen tudatos művész, mint minden nagy alkotó. Muzsikája lezárása egy zenei korszaknak, a későromantikának, de a ma zenéjének számos eleme megtalálható már benne: különleges hangszínek, érdekes, helyenként már a hangnemet elhagyó akkordika, fűszeres ritmusvilág és — ha a helyi színezet úgy kívánta — egzotikus hangnemek (köztük a pentatónia is). Zenéje mindenkinek mond valamit: a leglaikusabb nagyközönséget éppúgy elragadja, mint a szakembert. Megh. 1924. nov. 20., Brüsszel.

Főbb operái: Manon Lescaut; Bohémélet; Tosca; Pillangókisasszony; Nyugat lányai; Triptichon: A köpeny, Angelica nővér, Gianni Schicchi; Turandot. DM, OK

Január 24.

100 éve, 1883-ban Darmstadtban hunyt el **Flotow, Friedrich von**, német zeneszerző. Számos színpadi művet komponált (legfrissebbek: Alessandro Stradella, Martha), kísérőzenét írt Shakespeare Téli regéjéhez, baletzenét, kamarazenét, dalokat is szerzett. Kecses ritmikájú, egyszerű, fulbmászó dallamvilága által vált népszerűvé. Szül. 1812. apr. 26., Teutentdorf. ZL.

Január 26.

Ezen a napon született 1918-ban Scornicești-ben **Nicolae Ceaușescu** elvtárs, a Román Kommunista Párt főtitkára, Románia Szocialista Köztársaság elnöke, az RSZK Fegyveres Erőinek főparancsnoka, A Szocialista Demokrácia és Egység Frontjának elnöke, Románia Szocialista Köztársaság Hőse, a Szocialista Munka Hőse.

Január 29.

125 éve, 1858-ban Pesten hunyt el **Lendvay Márton** színész. Nagybanyn volt írónk. Műkedvelőként aratott sikere ébresztette rá arra, mennyire tehetséges, és Fejér Károly vándortársulatához szegődött. Ját-

szott Kolozsvárt, Székesfehérváron, Pozsonyban, Kassán, Budán. 1837-ben a Nemzeti Színház tagja lett és maradt haláláig. Vörösmarty színháznyitó prológusában, az Árpád ébredésében mint Árpád, ő mondta ki az első szót a Nemzeti Színház színpadán. A legszelebb skálájú színészek közé tartozott, a bohózatól a daljátékig mindenben kiválólt alkotott. Szép tenorhangja volt. Hősszerelmeként a romantika jellegzetesebb képviselője volt a magyar színpadon. Egressy Gábor tudatosságával szemben inkább az ösztön és az érzelmek színésze volt. Külseje, hangja is szerepet játszott abban, hogy a romantikus kor egyik szépségideálja lett. Szül. 1807. nov. 11., Pest.

Főbb szerepei: Hamlet, Otello, Róméó, III. Richard (Shakespeare-darabok); Bánk bán (Katona József); Kean (Dumas); Fra Diavolo (Schiller-Auber); Tóházi Károly (Kisfaludy: Pártütők); Bolingbroke (Scribe: Egy pohár víz); Hernani (V. Hugo); Ferdinand (Schiller: Ármány és szeretlem); Tell Vilmos (Schiller); Korpádi Gergely (Szigligeti: Szókött katona). MEL.

Január 31.

50 éve, 1933-ban Londonban hunyt el **Galsworthy, John** angol regény- és drámaíró. (Családi nevén: John Sinjohn.) Egyik alapítója s haláláig elnöke volt a Pen Clubnak. 1932-ben megkapta a Nobel-díjat. Kezdetben útleírásokat közölt, majd 1906-ban tette közzé monumentális műve, a Forsyte Saga nyitó kötetét. Műve három trilógiából, vagyis kilenc regényből és számos közzétételből áll. Az európai családregény divatja idején íródott. Thomas Mann és Roger Martin du Gard hasonló vállalkozásaival tartva rokonságot. Drámaíróként jól pergő, humanista célnézű, olykor éles társadalomkritikákat írt, melyek legtöbbször valamilyen aktuális igazságtalanságot támadnak. Népszerűségben nem sokkal maradtak el Shaw színműveitől. Szül. 1867. aug. 14., Comombe Warren, Surrey.

Művei m.: Az ezüst kazetta. Színmű. 1926; A szigeti képmutatók. Regény. 1927; Tűz és víz. Színmű. 1960; A Forsyte Saga. Családregény. 1960. VIK.

Összeállította
KOPPÁNDI ÁGNES

Rövidítések jegyzéke

CK Catalog Kriterion 1970-79
DER Dictionar enciclopedic român
DM Dictionar de muzică
M Művelődés 1977/11. sz. Naptár
MÉL Magyar Életrajzi Lexikon
MIL Magyar Irodalmi Lexikon
OK Operák Könyve
RM Kántor-Láng: Romániai magyar irodalom 1945-1970. Buk. 1971
RMIL Romániai Magyar Irodalmi Lexikon
VIK Világirodalmi Kisenciklopédia
ZL Zenei Lexikon